

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za štiri leta Din 1500, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Zavarovanje poljedeljskega delavstva.

V zadnjem času se pri nas piše in govori o namerah vlade, da izda zakon o zavarovanju kmetov. Po vseh pokrajinah v naši državi in ne na zadnjem mestu tudi v Sloveniji pa je na tisoče kmečkega — poljedeljskega delavstva, ki je danes še brez vsakega zavarovanja. Sem spadajo vsi naši viničarji.

Nič nimamo proti, ako si je ministristvo za soc. politiko stavilo v program zavarovanje kmetov. Tudi to je potrebno. Vsekakor pa je gotovo nujnejše izvesti zavarovanje poljedeljskega delavstva. To delavstvo že skozi dolgih šest let vse od 1922, ko je stopil v veljavo zakon o zavarovanju delavcev, nestrpno čaka, kedaj bo prišel v socialno ministristvo človek, ki se bo spomnil, da mu daje § 6 tega zakona možnost izvedbe zavarovanja kmečkega in poljedeljskega delavstva. Ta paragraf določa osebe, ki jih ne zadene obveznost zavarovanja po zakonu o zavarovanju delavcev. V ta krog spada tudi kmečko in poljedeljsko delavstvo. V isti sapi pa določa zakon:

»Ministristvo za socialno politiko predpiše sporazumno s prizadetimi ministri s posebnim statutom način in ustroj zavarovanja oseb, navedenih v tem paragrafu.

Statut za obvezno zavarovanje stalnih poljedeljskih delavcev in poslov se mora izdati v enem letu, ko stopi v veljavo ta zakon, toda to zavarovanje se mora urediti na isti način in v skupni organizaciji z zavarovanjem ostalih delavcev.

Tako zakon. Seveda pa je danes, ko vlada buržuazija z zakoni tako, da se izvajajo z vso ostroščjo le tisti, ki tepejo delovno ljudstvo. Zakon o zavarovanju delavstva je bil sprejet še v času, ko so morali merodajni faktorji delavstvo še vseeno vsaj malo upoštevati. Danes pa temu ni tako. Vladajoča gospoda, industrija in banke in veleposestniki, ki so močni tako, da je skoraj vsa delavska zaščita in socialna zakonodaja kos papirja.

Kmečko-poljedeljsko delavstvo posebno pa slovenski viničarji čakajo, katera stranka, kateri minister za socialno politiko bo imel toliko poguma, da bo izbral to zakonsko možnost in izdal statut ali uredbo za izvedbo zavarovanja za to številno množico delavstva. Te mase delovnega ljudstva žive danes v skrajni negotovosti, kaj bo z njimi, na starost, kaj v slučaju nezgode, ko vidi, kako se godi z njegovim sodelavcem, ki ga je zadela bolezen ali nezgoda, ali ki je čakal starost. Ravno iz tega sloja se rekrutirajo največji reveži, ki vsi padejo v breme občin in drugih javnih korporacij.

Da se povrnemo k izhodišču našega razmotrivanja: Zavarovanje kmetov je potrebno, a zakaj se istočasno z zavarovanjem kmetov ne izvede zavarovanje kmečkega in poljedeljskega delavstva, ki ga določa že obstoječi zakon? Zakaj še vedno vse delavstvo (razen rudarjev in kovinarjev) zastoj čaka na zavarovanje za onemoglost, starost in smrt? Tudi pravega zavarovanja za brezposelnost še danes ni nikjer.

Za zavarovanje kmečko-poljedeljskega delavstva je treba izdati samo uredbo. Ako je bilo mogoče to zavarovanje izvesti v Nemški Avstriji, bo to po našem mnenju tudi pri nas. Naše poljedeljsko delavstvo in viničarji bi bili gotovo zaenkrat zadovoljni vsaj s polovico tega, kar ima poljedeljsko delavstvo v Nemški Avstriji. (Poročilo o zavarovanju poljedeljskega delavstva v Nemški Avstriji priobčimo prihodnjič.) Vsaj bolniško zavarovanje bi se dalo izvesti.

Zlasti ako imamo pred očmi razmere pri nas v Sloveniji, moramo priti do zaključka, da se mora zavarovanje tudi tega dela delavstva čimprej izvesti. Ta grupa delavstva ravno najbolj obremenjuje ne samo naše občine in njih gospodarstva, ampak v še večji meri oblastne proračune (bolnice, hiralnice itd.) Toda to delavstvo noče živeti od same miloščine. Ono si hoče samo iz svojih moči ustvariti zaščito. Samo prilike nima, mu ni mo-

Največji ljudski in delavski sovražnik.

Pri sedanjih volitvah za predsednika Združenih držav ni bila nobena stvar za krščanskega človeka tako presenetljiva kot ta, da je katoliški kandidat imel med drugim za volivno parolo odpravo prohibicije, protestantovski pa narobe. Naj poretu prijatelji alkohola, kar hočejo, — saj se za nobeno reč ne najde tako hitro toliko izgovorov kakor za pravo piti — in naj imajo še tako in še take zagovornike, gori omenjeno dejstvo je popolnoma nerazumljivo. Vsak bi vendar pričakoval, da bodo katoliki povsod prvi v borbi proti tako strašni ljudski bolezni kakor je alkoholizem. Da pa je prohibicija najbolj radikalno in tudi najučinkovitejše sredstvo, po katerem se bo dal v teku par desetletij alkoholizem popolnoma zatreti kakor se je zatrla toliko drugih epidemij, o tem ne more noben človek z zdravim čutom dvomiti. Vsak resničen in napreden kristjan bi moral delati na to, da se prohibicija uvede po vsem svetu, ne pa da se še postavlja v eno vrsto s prijatelji vinske kapljice in pobira njihove jalove razloge v prilog pitju!

Dejstvo je, da je alkoholizem največji sovražnik modernega človeka, ki ubija in zadržuje ljudsko blagostanje in ga moralno najbolj slabi ter je eden poglavitnih vzrokov degeneracije. Čim več morajo ljudje danes napenjati vse svoje sile, da se preživijo, čim več zahtev stavlja danes življenje na vsakega, čim bolj je treba zdravi živce, točnega funkcioniranja pameti in čim eksaktnjšega dela od vsakega posameznika, tem razvidnejše je, da je alkoholizem danes absolutno nevzdržljiv. Sicer je bilo pijančevanje v vseh časih in razmerah škodljivo in naši predniki pred 1000 ali še več leti bi bili gotovo storili bolj prav, da so organizirali svoje občestitje, državno in kulturno ter tehnično življenje, da se ubranijo svojih mnogoštevilnih sovražnikov, kakor da so tako navdušeno pili sladko medicino in se med seboj klali — saj so že celi narodi in nešteto plemen zapili svojo svobodo, državo in neodvisnost — toda v današnjih razmerah je alkoholizem še prav posebno zlo, če ne največje izmed vseh. Današnji čas zahteva absolutno celega, zdravega, treznega človeka v borbi za obstanek in za napredek; brez napredka na vseh poljih pa je danes nadaljnji obstoj človeštva nemogoč. V spoznanju tega dejstva je tudi Amerika, najnaprednejša dežela vsega sveta, uvedla prohibicijo. Ne bomo se pečali s preštevili bedastimi ugovori zoper anti-alkoholistično gibanje, samo to hočemo omeniti, da ugovor, češ, »en glažek ali pa dva« nič ne škodujeta, ampak sprava človeka le v boljše razpoloženje, ne zadene tega gibanja čisto nič, kajti če bi to tudi bilo res, izkoreninjenje takega splošnega, ljudskega, endemičnega zla kot je alkoholizem, zahteva nujno, da se v prid ozdravljenja celote žrtvuje tudi možnost, da si posameznik privoščiti »par glažkov«, da se spravi v boljše voljo. Sicer pa je to »boljše razpoloženje« s pomočjo alkohola zelo dvomljive vred-

gode, ker gospoda noče razumeti njegovega položaja in njegovih stremiljenj.

Naše poljedeljsko delavstvo bo moralo ubrati, ako bo hotelo priti do zavarovanja, isto pot kot je to storilo avstrijsko delavstvo, ki je močno in strumno organizirano in je po svojih strokovnih organizacijah to doseglo. Zavedati se mora, da mu zavarovanja ne bo nihče prinesel na krožniku, ampak se bo moralo zanj še trdo boriti. V. P.

nosti, kakor vemo; drugič pa ima moderni človek, da se razvedri in razveže svoje, od dnevnega dela prenapete sile in da da duška raznim drugim svojim nagonom, na razpolago druga sredstva, ki ne škodujejo ne telesu ne duši ali pa vsaj trajno ne zastruljajo organizma. Alkoholizem je pač tudi kot sredstvo »potrebne duševnega razvedrila« ravno tak ljudski predsodek, kakor jih je bilo vse polno tudi drugih, in smo jih hvalabogu že iztrebili.

Alkoholizem pa korenini tako globoko v naši psihi, da se da izkoreniniti edinole z najradikalnejšim sredstvom, kakor vsaka ljudska kužna bolezen, to je le z absolutno prepovedjo. Smešno je in vzbuja pomilovanje, če n. pr. slišiš Američana, ki so ga vtihotapljena ali skrivaj bogve kako pridelana vina, navadno najhujši strupeni panči, spravila že na rob telesnega in duševnega propada, kako razmotriva: ako bo alkohol zopet dovoljen, se bomo pijače bolj varovali nego se je sedaj! Reveži! Ne imej za norca drugih in ne varaj se sam: ko bo alkohol spet dovoljen, ga boš pil ravno toliko kot danes, pristnega in spačenega, kar ga bo prišlo pod roko, ali pa najlažje še dvakrat bolj, zraven pa še vsi drugi, ki ga danes ne morejo in ne smejo.

Pravijo: Mi nismo za alkoholizem, ampak samo proti prohibicijski postavi, ki je slaba in alkoholizem le pospešuje. Prvič je ta izgovor v ogromni večini neodkritosrčen, saj ga imajo v ustih vsi pijančki, drugič pa nismo še nikoli slišali, da je treba postaviti, ki je v principu pravilna, sploh odpraviti, ker je ali slabo formulirana ali ker se slabo izvaja. Potem pa odpravimo vse postave, o katerih mnogi mislijo, da prestopkov ne zadržujejo, ampak celo pospešujejo, ali pa da se ne izvajajo točno in vselej! Potem napočijo zlati časi za vse tatove, goljufe, prešestnike, posilovalce, odpravljivece plodu itd., itd. Sploh nam potem ni potreba nobenega prepovednega zakona, ker se bodo ljudje vseh grehov in prestopkov »sami varovali«... Če je prohibicijska postava slabo in nezadostno izdelana, naj se izboljša; če se pa slabo izvaja, naj se izboljša uprava, da jo bo točno izvajala. Le tak zaključek je po zdravi in pravi pameti.

Pri nas bi že bil velik napredek, če bi se izdale ali pa vsaj strogo izvajale obstoječe postave in naredbe zoper brezmerno pijančevanje — na prohibicijo je pri nas dobrovoljnih Jugoslovanih misliti itak le, ko bo že povsod drugod obstojala. Ali se n. pr. izvaja znana povpretna odredba, ki prepoveduje mladini do gotovega leta prodajati alkohol? Ali pa odredba, da se ne sme točiti že pijanim osebam? Zal stojijo naše oblasti na stališču, da se mora pitje alkohola vzdrževati, da se lahko obdavči in tako vzdržuje v ravnotežju državni, oblastni in občinski proračun. To je pa temeljno napačna argumentacija. Ako ljudstvo, sploh nihče več ne bo trosil za alkohol,

bo prištedilo večmilijonske vsote, ki bodo šle v povzdigo blagostanja vsakega posameznika in se bo splošno blagostanje namah povzdignilo tako, da bodo ljudje plačevali lahko najmanj dvakrat toliko davščin od svojega premoženja, zaslužka in pridobitka kot danes, ne glede na to, da se bo dvakrat manj trošilo za bolnice, umobolnice, razna mladinska vzgajališča in kaznilnice. Če bi bilo res, da se le iz ljudskega pijanstva dajo iztisniti najbolj izdatni in sigurni državni dohodki, bi bile morale države s prohibicijo že zdavnaj propasti — vidimo pa narobe, da ravno one najbolj procvitajo. Zato naj naš oblastni odbor davek na alkohol le čim višje privije, storil bo veliko in koristno delo ne le za svojo kaso, dokler bodo ljudje kljub visokim cenam korajžno pili naprej, ampak tudi za poznejši dvig našega občega blagostanja, ko alkohol ne bo več tvoril vira za obdavčevanje.

IV. Ni treba veliko več besedi, da se pribeje dejstvo, da je alkoholizem največji sovražnik delavstva, prav posebno pa slovenskega, kakor je sovražnik vsega našega ljudstva sploh. Delavec alkoholik je najlažji plen kapitalizma, se najlažje da izrabljati, nima smisla ne za organizacijo ne za napredek, ni borbenik za delavske ideale, ampak škodljiva coklja, ničvredna ovira pokreta in top suženj ter razpoljevalec fizičnih in moralnih slabičev ter kretenov. Delavec bo premagal kapitalistično buržuazijo in njen družabni red najuspešneje s treznostjo, najbolj pa s popolno zdržnostjo, ki mu bo dala sile za čim višji umski razvoj, okrepitev volje, povzdigo morale, eksaktno vršenje dela, za čim intenzivnejše stremljenje h kulturnemu in tehničnemu napredku. Tudi v tem oziru naj koraka pokretu na čelu krščanski, katoliški delavec, krščanski socialist!

Političen pregled.

Občinske volitve v Bosni.

Pretekli mesec so se vršile v Bosni in Hercegovini prve občinske volitve. Toliko vlad smo imeli že v Jugoslaviji, ena je bolj poudarjala demokratizem kot druga, a so vendar Bosanci morali čakati deset let, da so mogli voliti svoje občinske može. Demokracija je bila pri nas zelo velika v besedi, v dejanjih pa zelo majhna, to nas uče občinske volitve v Bosni. Pa še nekaj. Po vsakih volitvah je bilo pri nas vika in krika o nasiljih, goljufijah, mnogo neupravičenega, mnogo pa žal tudi upravičenega. Občinske volitve v Bosni so pokazale precejšnjo zboljšanje v tem oziru. Celo opozicija, ki ima za vsako malenkost silno široka usta, kadar gre proti vladi, more zabeležiti samo posamezne slučaje nepravilnosti. Če bi ne bil notranji minister Slovenec, bi bilo sigurno mnogo slabše. Zato so iznova te volitve nov dokaz, da morajo biti vladni možeje v centrali nepristranski, če hočemo, da bomo napredovali.

Z volitvami so zadovoljne vse stranke; vse so namreč napredovale, vse zmagale, ljudstvo je povsod odobrilo programe svojih strank, manifestiralo za njihove predstavnike in voditelje, potrdilo njihovo taktiko in zadržanje itd. Kakor vedno in povsod. Če pišejo po pravici, so res vsi zadovoljni s svojimi zmagami.

Občinske volitve v Sloveniji.

Po Sloveniji so se in se še vrše volitve v posamezne občinske zastope. V teh bojih stopajo v ospredje tri stvari: politične stranke, krajevne osebe in stanovni. V glavnem se volivstvo grupira po političnih strankah. Bolj kakor pri dru-

gih volitvah pa stopajo v ospredje lokalni faktorji, posamezne osebe v dotični občini. Politično-strankarski boji tuintam segajo čez mejo pravičnosti in resnice, a osebni boji se stopnjujejo skoro povsod do višine, da se poštemu človeku ne zdi prav. V najbolj dostojnih mejah se vrši boj med stanovsko opredeljenimi skupami. Ta stanovska opredelitev je tudi najbolj naravna, rojena iz življenja samega. Strankarsko-politični interesi se v manjših občinah dejanski prav malo križajo, nasprotja so po večini prišepetana od drugod, zato lokalno tuja, nenaravna. Gospodarski stanovski interesi pa obstojajo prav povsod in so utemeljeni v željah, potrebah in nujah posameznih stanov. Zato stanovske liste pozdravljamo. A ne brezpogojno; ni dovolj samo stanovska zavest, stanovski interes, treba je tudi splošne uvidenosti in ljubezni. Če ne bo teh dveh osnovnih točk, bo občinsko gospodarstvo nazadovalo, ne pa napredovalo.

Brez posebne iniciative od centrale je naše delavstvo skoraj povsod postavilo svojo delavsko listo. Prav osamljen slučaj bo, da gredo naše vrste ločeno v boj. Tega se je treba varovati. Če že volivni boj kje razbija, naj delo za celotni proletarijat združuje vse delavske skupine. Krščanski socialisti hočemo vedno in povsod predvsem stvarnega dela.

Oblastne skupščine.

Oblastne skupščine razpravljajo o proračunu za leto 1929. Težko gre za denar v vseh slojih naroda. A nič ne da nič, kdor hoče delati, napredovati, dati, ta mora imeti sredstva. To delavstvo prav dobro razume. Zato tudi ne vzdihuje in demagoško ne hujska proti novim virom dohodkov. Vsak drug stan zvrne če ne vse, pa vsaj del novih davščin na konsumenta, na tistega, ki kupuje. Le delavec in nastavljenec tega ne more. In vendar — nismo proti novim virom; glavno je, kako se bo ta denar porabil. Za nas je važno to, ali bo delavstvo dobilo relativno zadosten ekvivalent iz tega denarja. Upravičeni smo, da dobimo mnogo, največ. Saj tudi mnogo, največ trpimo vsled splošnega gospodarskega sistema, ki je kapitalističen, delavstvu najbolj sovražen. Ne prosimo miloščine, ampak pravico, pravico v davkah in protidavkah.

Narodna skupščina.

V narodni skupščini prav pridno delajo. V počitnicah posamezni odbori niso pripravili dovolj materiala, zato sedaj hite. Sprejetih je bilo v zadnjem času več zakonov, ki utrjujejo naš ugled zunaj državnih mej, doma pa se razmere boljšajo, ustaljujejo. Vsakega pozitivne-

ga uspeha je delavstvo veselo, če tudi nam ne daje direktno posebnih koristi, jih pa daje indirektno.

Vlada in opozicija.

Opozicija uvideva, da taktično ne dela prav. Zato so poslali v Belgrad ing. Savčiča, da posreduje in pripravlja teren za sporazum. O tem smo že pisali, povedali smo pa tudi že takrat, da brez revizije ustave ni trajnega ozdravljenja naše države. Razvoj nam daje prav. Vlado skupine so pripravljene vsaj načeloma tudi na revizijo ustave, vsaj tako se dajo razumeti odgovori, ki

jih je prejel v Belgradu ing. Savčič. Sedaj manjka samo še to, kako naj se ustava spremeni po mnenju opozicije in kako po mnenju vladnih strank. Gotovo je, če je resnična in dobra volja na obeh straneh, če bodo govorili interesi ljudstva, ne samo nekaterih ljudi, če bodo govorili interesi države in ne interesi strank, bodo vsi skupaj našli točko, izhodišče vsega bodočega dela. Ljudstvo prav dobro ve, kako naj se uredi naša država v zadovoljnost vseh. Ker to dobro ve, bo v bodoče po tej zavesti obravnavala in poravnala račune vseh, ki nesijo za to odgovornost.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Naše nove postojanke

Logatec. Spričo mizernega položaja, v katerem se nahaja delavstvo pri nas v Logatcu, se je pokazala nujna potreba po skupni akciji vsega delavstva proti oteru in šikanam delodajalcev. V nedeljo 11. novembra se je vršil prvi javni strokovni shod JSZ. Točno ob napovedanem času je delavstvo tesno napolnilo zborovalne prostore in s tem pokazalo, da polaga zanimanje in važno na strokovno organizacijo. Shod je otvoril in vodil tov. Uršič, predsednik strokovne skupine lesnega delavstva v Planini, ki je v kratkih in jedrnatih besedah naznačil povod za sklicanje shoda. Za njim je povzel besedo zastopnik centrale tov. Lombardo, ki nam je v daljšem in stvarnem govoru obrazložil pomen in namen delavske strokovne organizacije. Govornik nam je jasno obrazložil izrodek in vse kvarne posledice današnje kapitalistične družbe za delavstvo. Ne pretiravamo, če poudarimo, da nam je govornik začetel pravo in edino pot, ki pelje delavstvo v boljšo bodočnost. K besedi se je oglasil tudi predsednik skupine JSZ na Vrhniki tov. Modričan, ki je obrazložil položaj vrhniškega delavstva ter razvoj in delo organizacije. Delavstvo je pazno sledilo izvajanjem poročevalcev in sklenilo, da gre takoj na delo za ustanovitve prepotrebne organizacije, v kateri bo delavstvo našlo zavetje pred kapitalistično povodnijo. Po vsestranskem stvarnem razgovoru je tov. Uršič zaključil lepo uspeli shod s pozivom na skupno in nesebično delo za močno organizacijo.

Lesni delavci

Sv. Lovrenc na Pohorju. V nedeljo 11. novembra dopoldne se je vršil pri nas sestanek lesnega delavstva. Tov. tajnik iz Maribora nam je poročal o poteku pogajanj za povišanje plač delavstvu, zaposlenemu pri lesni industriji A. Lösch-

nig. Z ozirom na prejšnjo borbo za priznanje organizacije in delavskih zaupnikov, je velike važnosti, da je podjetnik priznal in se zavezal vse morebitne spore rešiti sporazumno z delavskimi zaupniki. Plače je uspelo zvišati za 25 par na uro. Nadalje bo tvrdka plačevala bolniško blagajno za vse delavstvo in sicer del, ki odpade na delodajalca in delojemalca, kakor tudi uslužbenski davek. S tem smo stopili korak naprej. Ni sicer mnogo, toda zdi se potrebno poudariti samo eno: Toliko, kolikor je bila močna organizacija in zato pripravljena, se je dalo doseči in nič več. Zato vsi v strokovno organizacijo; vsak lesni delavec brez izjeme mora biti organiziran! Ustvariti moramo močno in trdno organizacijo, katera bo potem čisto drugače stopila na plaen in zahtevala, da se delavca plača, da more živeti človeka vredno življenje. V nas samih je rešitev. Zato fantje in možje, na delo, kajti v tem to še ni naša zadnja beseda!

Železničarski vestnik

Novi železniški zobozdravniki. Želez. uprava je sklenila pogodbe z zobozdravniki in sicer: dr. Vinkom Brenčičem v Ptuj, Slomškova ulica 15, ki ordinira vsak dan od 9 do 12 in od 14 do 17. — V Brežicah z zobozdravnikom dr. Nikom Severjem, ki ordinira vsak dan od 8 do 12 in od 14 do 18. — V Celju z dr. Alojzjem Krautbergerjem, Kralja Petra cesta 22, ordinira vsako dopoldne od 8 do 11, ob ponedeljkih, torkih, četrtkih in petkih pa tudi od 14 do 17. — V Škofji Loki z dr. Ivanom Hubadom, ki ordinira vsak dan od 7.30 do 12 in od 14 do 17. — Pri vseh teh zdravnikih se ne ordinira ob nedeljah in oblastveno priznanih praznikih. — Tako se je torej vendar izpolnila želja naših železničarjev v omenjenih krajih, da jim ni treba voziti se na zdravljenje v Ljubljano, oziroma v Maribor.

Naše nove postojanke. Naša organizacija se razveseljuje razvoja. Naš duh krščanskega socializma dobiva na svoji moči. Zadnji čas sta se ustanovili dve skupini in sicer v Zidanem mostu in Soteski na Gorenjskem. To naj bo kot odgovor tistim, ki so pri zadnjih volitvah v bolniški fond trgali kuverte z našimi glasovnicami ter jih nadomeščali s svojimi, sicer brez vednosti volivca. Prijatelji od nasprotne strani, le tako naprej in ljudje vas bodo spoznali in — zapustili.

Iz mariborske skupine. Mnogi si mislijo, da spimo, ker ni naših poročil. Toda, kdor tiho dela, dela navadno vztrajno. Tudi mi se držimo tega načela ter se v naši skupini marsikaj sklene, kar je v korist vsemu članstvu. Našo centralo zalagamo pridno z raznimi predlogi, ki zadevajo splošnost. Naše zahteve so v največji meri vsebovane v resoluciji, ki se je sprejela na zadnjem sestanku v Mariboru. — Zadnji čas sta nas zapustila dva člana, Čič in Tomšič ter se preselila v prerani grob. Rodbinama pokojnih naše najiskrenejše sožalje. — Naš koledarček. Kdo še nima izmed naših tovarišev ličnega žepnega koledarčka, ki ga je izdala Delavska založba? Naj si ga takoj nabavi za Din 10 v tajništvo na Aleksandrovi cesti 6! Vsak naš član ga mora imeti, še več, treba ga je ponuditi tudi drugim v nakup!

NAŠE ZAHTEVE.

Na sestanku železničarjev, članov Prometne Zveze, ki se je vršil 25. oktobra v Mariboru, se je soglasno sprejela naslednja

resolucija:

Železničarji, zbrani na sestanku Prometne Zveze 25. oktobra 1928 v Mariboru, enodušno zahtevajo, da se izvedejo naslednje, najglavnejše točke v prid železniškemu osebju:

1. Novela, ki se namerava izdati k zakonu o drž. prometnem osebju, naj se izdela v sporazumu in s sodelovanjem vseh žel. strokovnih organizacij.
2. Da se istotako v sporazumu in s sodelovanjem vseh žel. strokovnih organizacij popravi »Delavski pravilnik«, ki naj tako popravljen stopi takoj v veljavo in v izvrševanje. Delavce, ki se zaradi starosti provizijonirajo po tem popravljenem pravilniku.
3. Da se povrnejo delavstvu vse difference, ki so nastale lansko leto radi znižanja urnin.
4. Da se takoj ustavi odbijanje prispevkov za poplavljenje.
5. Da se takoj ustavi odbijanje prispevkov za Savez nabavljalnih zadrug v Belgradu ter se že vplačani zneski povrnejo.

Atom:

Pravo in zakon.

Misli krščanskega socialista.

»Zakoni, morala, verstvo — zanj (za proletarca) meščanski predsodki, za katerimi tiči prav toliko meščanskih interesov.« Tako pravi Marks v svojem komunističnem manifestu. In kot razlago tega pojma pravi drugje na ugovor, ki ga stavijo njegovi nasprotniki. »Komunizem odpravlja večne resnice, odpravlja verstvo, moralo, namesto, da bi jih pretvarjal, in s tem nasprotuje dosedanemu zgodovinskemu razvoju.« Kaj je na tem ugovoru? sprašuje Marks in odgovarja: »Komunistična revolucija pomeče kar najradikalnejše z izročeniimi lastninskimi razmerami; kaj čuda, da pomeče v svojem razvoju najradikalnejše tudi z izročeniimi idejami.«

Predvsem naj tu pripomnim, da pravo in zakoni niso vedno istovetni, ker poznamo tudi krivične zakonodaje, bodisi, da je zakonov preveč ali premalo, bodisi da dovoljujejo ali zapovedujejo kaj krivičnega.

Človek je oseba in socialno bitje in ima kot tak svoje pravice in drugi imajo dolžnost, da ga pri izvrševanju teh pravic ne ovirajo. Kjer je namreč pravica je tudi dolžnost. Človek ima dolžnost in pravico, da živi in se izpopolnjuje. Zaradi tega sme človek ohranjati svoje telesno in duševno življenje in sme tudi zahtevati, da mu nihče ne brani zato potrebnih pripomočkov. Prva in najnaravnejša pravica človekova je njegovo ekzistenčno pravo. Ker je človek oseba, ne more biti nikdar dovoljeno, da bi se s človekom tako ravnalo kakor s stvarjo, da bi se prodajal ali

kupoval, kakor se blago prodaja in kupuje. Dandanes se suženjstvo obnavlja. Kapitalizem je vpregel delavce, da mu robotajo, kakor še sužnji niso. Staremu paganu se je izvečine vsaj škoda zdela sužnja, modernemu kapitalizmu to ni nič mar, ker na trgu stoji rezervna armada, ki daje vedno novih svežih moči. Iz človekovega egzistenčnega prava izvirajo pravice njegove do zdravja in življenja, ki mu jih nihče ne sme krati.

Človek je tudi socialno bitje in kot tak potrebuje družbe. Znana zgodba o Robinzonu to nazorno pojasnjuje. Človek sodeluje v družbi in zanjo dela, zato mora tudi družba delati zanj, ali z drugimi besedami: Človek ima dolžnost do družbe in mora delati zanjo, to se pravi za občno blaginjo, enako pa ima tudi družba dolžnosti do človeka in mu more nuditi to, kar potrebuje za svoj zasebni blagor. Kot ljudje smo si vsi enaki, nobeden nima več, nobeden manj osebnih pravic, ker je narava pri vseh ljudeh enaka človeška narava.

Družba deli človeku dobrine duhovne in telesne. Vsak ima naravno pravico do teh stvari. Pridobiva pa družba te dobrine po najprvotnejši poti, ki vodi do njih, namreč s svojim delom. Delo je človeku dolžnost, zato je pa tudi njegova pravica. S pravico do dela je pa združena tudi pravica do sadov, ki jih delo donaja. Kakor je delo osebno, tako je tudi osebni zaslužek od dela.

Dolžnost družbene ali državne zakonodaje je, da zahteva od vsakega člana družbe, da dela za splošno blaginjo.

Nobene prvotne pravice ni za nobenega človeka, po kateri bi bil že po naravi osvobojen od dela. Pravtako je tudi

dolžnost družbe ali države, da štiti pravico do sadov dela, skrbeti mora, da se vsakemu da, kar je zaslužil, da mu drug ne utruje, kar donaja delo. Zaslužek ali donos dela je delavčev in nikogar drugega. On edini je njegov pravi lastnik.

Ves socialni nered današnje človeške družbe ima svoj vir v tem, ker družba ne izvršuje pravkar omenjenih dveh dolžnosti. V tem smislu ima prav Marks, ko trdi, da so zakoni meščanski predsodki, za katerimi tiči prav toliko meščanskih interesov. Ne strinjamo pa se z njim, kakor da bi hoteli vse zakone kratkomočno odpraviti. Hočemo marveč socialno zakonodajo. Pravičnost je v družbi prvo. Socialni red je mogoče snovati in ohraniti le na harmoniji pravic. Zato mora družba terjati predvsem pravico in uveljavljati pravico. Socialni zakoni, ki določujejo, koliko se sme kvečjemu delati na dan, kakšni naj bodo prostori in priprave za varnost zdravja in življenja, kakšno bodi bolezensko ali starosno zavarovanje itd., torej nikakor niso kake posebne pravice, ki jih daje družba ali država delavcem, niso nikake miloščina, marveč so samo dolžna državna obramba delavskega ekzistenčnega prava. Iz tega sledi, da ima država tudi pravico določiti, koliko mora znášati delavčeva plača. S tem se nikakor ne vtika v zasebne pravice delodajalcev, s tem ne ruši njihove svobode, temveč izvršuje samo svojo prvo dolžnost, da varuje egzistenčno pravo pri takih, ki ga sami ne morejo braniti.

Temeljna pravica delavcev je, da tisti, ki pridelujejo živež niso brez hrane, da tisti, ki izdelujejo obleko niso brez obleke, da tisti, ki zidajo hiše niso

brez strehe, da tisti, ki kopljejo premog, ne žive brez ognjišča, da tisti, ki ustvarjajo vrednote niso brez vrednot. Ako hočemo socialni red, moramo zahtevati pravico do sadov dela. In za to morajo biti taki tudi zakoni. To je pravica delavcev, za katero se bori »Delavska pravica«.

W. H.:

Doživljaji.

Pozen deževen večer v Kiruni v severni Švediji, najsevernejšem industrijskem mestu sveta. Potujeva po cestah in misli na noč, ki naju čaka. Najina površnika sta premočena, na prostem ležati je nemogoče, človeka ne pozna nobenega, denarja nimava nič, — kje naj prenočiva?

Neki mladi delavci stoje tam ob robu ceste in se zabavajo. Stopim k njim in jih vprašam za svet. Nekaj trenutkov so pomislili. Nato pravi eden: »Pojdita z menoj! Jaz imam prostor.«

V svoji hiši nama je razložil: »Vidite, tu so tri sobe. Žena je odpotovala, sem sam. Lezita v najini postelji v spalnici, jaz pa bom spal v drugi sobi na zofi. Jutri moram jaz zgodaj na delo, — vidva se pa naspita; poslužita se vsega v sobah in, ko odideta, položita ključ na tisto mesto tam. Dobro spita!«

In tako se je zgodilo. Celo stanovanje je bilo najino.

Roko na srce, ki to čitaš: Ali bi ti tudi tako storil? Ali bi povsem tujima klatežema, čisto neznanima popotnikoma prepustil celo svoje stanovanje, brez vsake gotovosti, na njuno poljubno uporabo?

6. Da se v najkrajšem času izplačajo razlike nastavljenega osebja iz leta 1923 in 1924, ki mu po zakonu čl. 215 pripadajo.

7. Da se delavstvu in njihovim družinski članom, kakor tudi vsem provizionistom, rentnikom in miloščinarjem ter njihovim družinskim članom izdajo osebne vezane legitimacije z istimi pravicami, kot jih uživa prevedeno osebje. Pravilnik o vozni olajšavah naj se v tem zmislu popravi.

8. Protestiramo proti nezmiselnemu kaznovanju uslužbencev v ljubljanski direkciji za vsak malenkostni slučaj prestopka ter zahtevamo za vsak slučaj pravično in vsestransko zaslišanje. Protestiramo pa najodločneje proti anonimnim ovadbam, da bi se jemale v razpravo, ker so v mnogih slučajih neresnične in izvirajo največ iz sovraštva.

9. Zahtevamo, da se napredovanje v položajnih plačah uslužbencev v ljubljanski direkciji podeljuje pravično in nepristransko ter naj se upošteva vedno tudi službena doba, vrstni red itd.

10. Da se takoj ukine na vseh večjih postajah 24urna služba za vse osebje in naj se delavstvu, ki opravlja to službo, izplačajo nadure za čas, ki so ga vsled te službe morali prebiti v službi brezplačno.

11. Da se takoj preskrbijo naknadni krediti za delavske mezde in za manjkajoči material za tekoče budžetno leto.

12. Zahtevamo, da se za budžetno leto 1929-30 vstavijo zadostni krediti za mezde in material v resoru ministrstva za promet, da bo omogočeno naše železniške proge vzdrževati v redu in dobrem stanju.

13. Da se zopet podeljuje službena obleka v naturi in vsemu osebju.

14. Vsem miloščinarjem naj se miloščina zviša na primerno višino, da bodo ti reveži mogli vsaj živeti, ter naj se jim ta znesek redno izplačuje.

15. Končno protestiramo proti vsaki politični protekciji osebja ter zahtevamo popolno depolitizacijo železniške uprave.

Na vseh teh navedenih zahtevah vztraja Prometna Zveza in ne bo odnehala prej, dokler se te zahteve ne uresničijo, ker niso v nobenem slučaju pretirane. Da bomo pa lažje dosegli te zahteve, je pa dolžnost vsakega poštenega železničarja, da se organizira. V organizaciji bo naša moč!

Služkinje

Celje. Nedeljski sestanek Poselske zveze je bil zelo dobro obiskan in to od 44 članic. Sestanek je vodila predsednica tov. Hrenko. Predavanje je imel tov. Peršuh, ki je podrobno orisal pomen in namen zveze, razložil, kaj je delo družina, kaj je veljal nekdanji posel v družini in kaj velja danes. Spodbujal je čla-

Resnično: Kako pogosto se čuje, če gre le za sprejem, kaj šele če bi naj pustili goste same, prepričevalne besede: »Za božjo voljo, kako naj sprejemem v svojo hišo neznanega tujca, — dandanes, — vendar ni mogoče nikoli vedeti... Ja, ko bi imel zagotovilo! Ampak tako...!« Ta pa naj neznanca ni le sprejel, ampak nama je prepustil celo stanovanje prosto!

»Dandanes... nič se ne more vedeti...« — ja nikoli se ne more vedeti, kako je revnemu neznanecu v duši, ko stoji premrzeli in nepoznan v noči. To je žalostno, da se tega nikoli ne more vedeti.

Ali ne veš, da stoji tu zunaj Bog? Ali ne vidiš obličje Boga tu pred seboj v dežju, lakoti in mrazu? Ti iščeš morda Boga le v cerkvi? Ne, tu pred tabo je in te prosil! — Ali ti je človek nepoznan?

No, če storite dobro le tistim, ki vas pozdravljajo in ki jih vi poznate, — kako bo potem vaša ljubezen večja kot ona pismarjev in farizejev?

In pomisli: S kotičkom je tujec zadovoljen, da ima le streho nad glavo! Če že ne moreš reči kot srednjeveški svetec neznanecu: »Pridi, ti moj brat, — pridi, Kristus, bodi moj gost, — spi na mojem ležišču, jaz bom spal na tleh, vesel nad tvojim prihodom!«

Če že ne moreš kot Arabec neznanca, celo razvpitega sovražnega gosta tako sprejeti, da mu odkazeš častno mesto pod šotorom in sam spiš zunaj, — če ti je to preveč, — ali res nimaš nobe-nega kota v stanovanju.

Kako pravi Kristus pri poslednji sodbi:

nice k vztrajnemu delu v organizaciji ter podajal za zgled nam nasprotni kapitalisti in njih organizacije, ki se organizirajo vsepovsod dobro, da potem lažje uničujejo nas — delavce. Po njegovem govoru je tov. Drobne poročal o tekočem delu organizacije. Sestanek je odnesel najboljše razpoloženje vseh.

Bolniški strežniki

Maribor. Dolgo časa smo se pripravljali, da se zopet organiziramo v JSZ. V nedeljo 11. novembra se je to uresničilo. Povabili smo tov. tajnika, ki nam je s svojim govorom dal poguma in voljo za delo v strokovni organizaciji. Poročal nam je o uredbi, katero namerava izdati mariborska oblast za vse bolniške uslužbence cele oblasti. V govoru se je posebno naglašalo, da ni glavni in edini namen strokovne organizacije samo izboljšanje delavčevega gmotnega položaja, ampak jo vodijo tudi drugi cilji, da se uveljavi v javnem in političnem življenju, na izboljšanje delavske zakonodaje in izobrazbi delavstva, katere je predpogoj vsakemu napredku. Izvolil se je odbor, ki je prevzel nalogo, da bo skušal organizirati vse bolniške uslužbence cele mariborske oblasti. Tovariši! Strnimo se v močno organizacijo, ki nam bo vodnica in kačipot k boljšemu življenju v materijelnem in kulturnem oziru.

Krekova družina.

Iz centrale. Zopet Vam javljam, da se vrši zbor vseh družin v nedeljo 18. 1. m. v Celju, in sicer ob 10. dop. v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Vsaka družina je dolžna poslati vsaj enega delegata, ki mora podati natančno poročilo o stanju družine. Pripravite se sigurno za to sejo. Natančnejša navodila imate v 4. okrožnici. — Zopet ponavljamo: poravnajte čimprej zaostalo članarino in odpošljite statistike do 10. vsakega meseca.

Ljubljana: Zadnji naš družinski sestanek je potekel prav lepo. Članstvo se ga je udeležilo v polnem številu. Le tako naprej! — Že na tem mestu javljamo, da se vrši prih. mesec zopet en tak družinski večer o Cankarju. — Še enkrat poročamo: Sestanki so za fante ob četrtkih ob 8 zvečer, za dekleta pa ob sredah ob pol 8 zvečer.

Lesce: Naša družina je zopet začela z rednim delom. Ustanovili smo si dramatski odsek in radio-odsek, ki začneta s svojim rednim delom.

Vič. Igra »Pri belem konjičku« je dobro izpadla. V kratkem pričnemo študirati novo igro. Kar se sestankov tiče, je letos že lepo urejeno. Vedite: Sestanki za fante so ob sredah zvečer, za

»Pridite, vi blagoslovljeni mojega očeta, posedite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta!

Zakaj: jaz sem bil lačen in vi ste me nasitili; jaz sem bil žejen in napojili ste me; nag sem bil in oblekli ste me; bolan sem bil in obiskali ste me; v ječi sem bil in vi ste prišli k meni!«

Potem ga bodo pravični vprašali in rekli: »Gospod, kdaj smo te videli lačnega in te pogostili?, ali žejnega in te napojili? Kdaj smo te videli tujca in te sprejeli?, ali nagega in te oblekli? Ali kdaj smo te videli bolnega ali v ječi in smo prišli k tebi?« In kralj bo odgovoril in jim rekel:

»Resnično vam povem, kar ste storili enemu mojih najmanjših bratov, ste meni storili!«

Potem bo spregovoril onim na levi: »Poberite se izpred mene, vi prokleti, v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom! Bil sem namreč lačen in niste me nasitili; bil sem žejen in vi me niste napojili; bil sem tujec in niste me sprejeli; bil sem nag in niste me oblekli; bil sem bolan in v ječi pa me niste obiskali!«

Nato ga bodo tudi ti vprašali in rekli: »Gospod, kdaj smo te videli lačnega ali žejnega, ali tujca, ali nagega, ali bolnega, ali v ječi in ti nismo postregli?«

Potem jim bo odvrnil in rekel: »Resnično, povem vam, česar koli niste storili enemu mojih najmanjših, tudi meni niste storili!«

Tako pravi Kristus. Tisti mladi človek v Švediji pa je bil socialista, »brezverec«, — kakršen je bil tudi Samaritan!

dekleta pa ob četrtkih zvečer. Prihajate redno in točno.

Moste. Tudi naše delo v družini se oživlja. Preteklo soboto smo imeli Martinov večer, ki je prijetno potekel. Članstvo opozarjamo ponovno na sledeče: Sestanki za fante so ob petkih zvečer, za dekleta pa ob torkih zvečer.

Tamburaško društvo »Slavček«, odsek Krekove družine Sv. Miklavž, vabi na prireditev 5letnice, ki se vrši 18. novembra ob 3 popoldne v društveni dvorani. Spored: 1. Pozdrav. 2. »Tihotapec«, ljudska drama v 5. dej. 3. Koncertne točke: a) »Tihe noči«, opereta; b) »Polet kroz svet«, fantazija; c) »Spomini«, valček. 4. Srečolov, srečke po 1 Din. — Vstopnina: sedeži 8 in 5 Din, stojišča 3 Din. Cenjeno občinstvo, kakor tudi sosednje družine iskreno vabljenje. — Odbor.

Maribor. Ženski odsek priredi 18. novembra ob pol 8 zvečer v dvorani Zadrugne gospodarske banke akademijo s sledečim sporedom: 1. Pozdrav. 2. Sestri. (Zgodba naših dni v dveh slikah.) 3. Srečanje kmetskega, delavskega in mestnega dekleta. 4. Razžaljeni pravice. (Poveš delavske družine v dveh slikah.) 5. Klic. — Kar bomo podale, je zraslo iz nas, iz naših potreb. Vabimo vse, ki čutijo z nami, vse prijatelje in tovariše v delu! Dekliško trpka bo naša povest! — Vstopnice se dobe v tajništvu JSZ na Aleksandrovi cesti 6, I. nadstropje.

Naš dekliški tečaj

pri sv. Miklavžu.

V nedeljskem jutru sva hitela z našim Košnikom k Sv. Miklavžu. Lep jesenski dan se je obetal. Pa sva mnogo govorila o vsem, o delu in upanju. Ljudje so naju srečavali; vsak je pozdravil, vedela sem, da sem na vasi.

V društvenem domu so me že čakala dekleta. Nekam boječa so bila, vajeni smo še vedno, da se pilamo z gospodičnami itd. Čisto same smo se razgovorile, povedale so mi najtežje. Ljudstvo ne razume organizacije, zato jim je težko. Pa še vedno računajo na število članic. Da bi vsaj malo merili s srcem! Le viničarska dekleta so prišla. Posesniške hčere stoje baje višje! Ko bo trgateg končana, pojdejo nekatere služiti v mesto. Tako toplo so pravile o mestu, rade bi videle življenje! Dobro se zavedajo svojega neživljenja, pa veliko premalo vedo o mestu... Marsikako resnico sem jim povedala o mestnem življenju. Dobro so me razumele, le da bi imele potrebne kruha doma... Preprosta so ta dekleta in zdravja imajo silno veliko. Pet ur daleč so prišla peš iz Zavrča. Že dolgo nisem videla tako zdravih, svežih obrazov. Trideset jih je sedelo okrog mene, pa bi vsako lahko zavidala za strpljeno mladost. Le od teh deklet lahko pričakujemo veliko. Zavedajte se vse, da je bodočnost vaša, ker je zdravje v vas!

Ustanovile smo tudi krajino s sedem v Mariboru za ženski svet. Da bo naše delo usmerjeno! — Ločile smo se v mraku. Zavest, da smo se spoznale in razgovorile, bo naš spremljevalec do zopetnega svidenja in v delu. Pozdravljene vse, spoznane ste Krekovo mladino, ki je zaradi vas, ostanite korajžne in zdrave ter delajte!

V vlaku sem se spoznala z našimi fanti in možmi, viničarji, ki hodijo služiti v mesta. Vino in harmoniko so imeli s seboj. Peli so, da mi je postalo toplo. Kakor, da hočejo z vinom poplakniti vso težo. Mlad fant je živel v igri. Čisto se je sklonil, v delu že strpljen, mlad obraz je oživel. Igral je otožno vriskajoče pesmi, drugi so želeli poskočnic. Pa je rekel, da ne more. Igrali so drugi, pijani vina in pesmi. Tako je vsako nedeljo, so mi pravili. Močni so ti ljudje in dobri. Težko, jesensko domotožje me je objelo, vsak je pravil, da nima doma kruha, zato mora v mesto...

Bila je nedelja, praznik Kristusa Kralja. V Njegovem imenu smo začele.

Delavska zveza.

Okrožje DZ, Celje. Krajevnim Delavskim zvezam v vednost in ravnanje! Poslalji smo okrožnice z dnevnim redom za sejo 18. novembra. Prosimo vse zveze, da pošljejo vsaka vsaj po enega delegata, lahko tudi več, kar je še boljše. Delegatje naj prineso s seboj poročila okrajnih zvez odnosno naj se posvetujejo o dnevnem redu, ki je v okrožnici.

Napad na socialno zakonodajo

(Pismo iz Kelmorajna.)

Nemška težka industrija, posebno železna, je v zadnjih letih zaslužila ogromne denarje. Na račun vojne odškodnine so države, ki so na strani zmagovalcev, naročale v Nemčiji večinoma predmete, ki spadajo v področje te industrije. Ta naročila so šla v milijarde in tudi Jugoslavija je bila precej deležna teh dobrot. Dočim so pri teh naročilih razni posredovalci dobili neverjetne provizije, se delavstvu ni zboljšal položaj niti najmanj. Ko so pa nedavno pričela pogajanja za nov načrt plačevanja vojne odškodnine, je velekapital takoj nastopil proti delavstvu.

S 1. novembrom je iztekel rok kolektivni pogodbi med delavci v železni industriji na Porenju. Pogajanja so se vršila že v prvi polovici oktobra. Zastopniki delavcev so z ozirom na izredno draginjo in splošno težke življenjske razmere v tej pokrajini zahtevali, da se urnina za kvalificirane zviša od 78 pfenigov (približno 9 Din) na 90 pfenigov. Bili so seveda gladko odbiti. Ker ni prišlo do sporazuma, je z ozirom na odredbe zakona prišlo do posredovanja državne oblasti. Zastopnik ministra za delo je v tem sporu razsodil, da se delavcem prizna povišanje na 84 pfenigov. Ta razsodba je po zakonu obvezna za obe stranki. Kljub temu pa so industriji izključili s 1. novembrom vse delavstvo v železni industriji. Njihovo število znaša 215.000. Če k temu prištetimo še delavstvo iz sorodnih strok, ki bo tudi izgubilo delo, potem je ostalo brez posla nad 300.000 delavcev. Upoštevajoč njihove rodbine, je ostalo brez kruha približno en milijon ljudi.

S tem je nastopilo v Nemčiji največje mezdno gibanje po vojni.

Pa ne samo vsled tega velikega števila je to mezdno gibanje zanimivo, še bolj značilno je radi ciljev, ki jih pri tem zasleduje velekapital. Že več let se industriji borijo proti socialnim zakonom, ki sicer niso najboljši, vendar pa zagotavljajo delavstvu kolikor toliko pravice. Odkar imajo v nemškem parlamentu večino stranke, ki niso slepo orožje velekapitalistov, so isti pričeli največjo borbo proti odločbi, da mora in mora državna oblast v mezdni sporih odločevati obvezno za obe stranki. Dokler je bila ta državna oblast v rokah meščanskih strank, je tudi ta odredba bila dobra za delodajalce. Saj je zastopnik ministra redno razsodil v njihovo korist. Pri sedanjem sporu pa je bil razsodnik član krščansko socialistične skupine centruma in je seveda razsodil tako, da je vsaj deloma ugodil delavstvu.

Dočim je delavstvo, stoječ na stališču, da se mora zakon spoštovati, vedno sprejemalo razsodbe, četudi so bile v njegovo škodo, so delodajalci že pri prvem slučaju pokazali svoj pravi obraz. Oni spoštujejo zakon, dokler gre njim v prilog, postavijo pa se nad njega, ko ga ne morejo tolmačiti in izkoristiti v svoj prilog. Njim ni mar, če strada milijon ljudi. Hočejo na račun izstradanega delavstva preizkusiti, ali je moč kapitala še vedno večja od sile zakona in pravice.

Doslej niso imeli uspeha. Celokupna javnost je enkrat izjemoma na strani delavstva. Reichstag je sklican na predčasno zborovanje, v pokrajinskih skupščinah pa se obravnavajo interpelacije, ki so jih večinoma vložili poslanci centruma. Zdi se, da bo prišlo do poravnave, ki bo značila zmago delavstva.

Organizacije delavstva vseh strok so ob tem mezdnem gibanju pokazale izredno žilavost in odločnost. Ta je razumljiva, ker bi po prvi zmagi reakcije sledili še drugi napadi. Krščansko socialistično delavstvo je v tej borbi posebno agilno in je prvo organiziralo akcijo za podporo izključenega delavstva. Ta akcija je imela lep uspeh. Ono zahteva, da se mora priznati delavstvu ne samo od razsodnika prisojeno povišanje, nego tudi plačilo vseh prispevkov, za katere je delavstvo brez lastne krivde prikrajšano vsled gibanja, in pa strogo kaznovanje vseh, ki so se pregrešili proti jasnim odredbam zakona.

Takoj po izključitvi delavstva so industriji vložili še tožbo proti razsodbi. Najnovejša vest pravi, da je sodišče dalo prav velekapitalistom.

Delavstvo čakajo nove borbe!

Tedenske novice.

Delavska zbornica za Slovenijo se je preselila iz svojih dosedanjih prostorov na Poljanski cesti v novo palačo Delavske zbornice na Miklošičevi cesti.

Socialna predavanja JSZ v Mariboru. Naša zamisel, začeti zopet s socialnimi predavanji, je sijajno uspela. Prvo in drugo predavanje je bilo zelo dobro obiskano. Sicer smo pogrešali še mnogo naših mlajših, katerim bi bilo potrebno ravno v teh problemih več jasnosti in razumevanja, upamo pa, da tudi še ti pridejo. Saj so naši večeri tako domači, prijateljski, smo kakor ena družina. Razveseljivo dejstvo je, da poseča naša predavanja tudi dijaštvo. S tem, da oba, delavec in intelektualce, posečata delavska predavanja, se zblížujeta in usposabljata za delo in naloge, ki še čakajo delovno ljudstvo. Vsi, kateri prihajate, vztrajajte, povabite pa tudi še druge, če ravno niso še naši člani. Treba je razumevanja, spoznanja samega sebe, kajti ravno v tem hira današnja moderna družba.

Gospodinjski tečaj za delavska dekleta v Mariboru. Mariborski oblastni odbor otvori v nedeljo 18. t. m. pri šolskih sestrah v Melju gospodinjski tečaj za delavska dekleta in sicer ob 4 popoldne. Tečaj bo trajal 5 do 6 mesecev z 8 urnim tedenskim poukom in sicer v večernih urah. Članice naše organizacije posebno na to opozarjamo kakor tudi člane, ki imajo hčerke. Vsaka žena mora biti večša vseh gospodinjskih poslov. Prijave sprejemajo šolske sestre v Melju do nedelje popoldne, ko bo otvoritev. Slični tečaji se nameravajo otvoriti v najkrajšem času v vseh večjih delavskih centrih naše oblasti. Vsled tega vse naše skupine na to že danes opozarjamo, da bodo v okolišju, kjer se bodo tečaji vršili, res posečale šolo delavska dekleta. Za tečaj, ki se bo vršil v Melju, se bodo dobile podrobnejše informacije ob priliki otvoritve v nedeljo.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškim: 1 les. manipulant za trdi les, 1 sodarju, 9 čevljarjem, 1 kamnoseku, 2 kleparjema, 1 elektromonterju, 1 pečarju, 1 mlademu ko-

vaču, 12 zidarjem, 3 tesarjem, 4 hlapcem, 4 krojačem, 2 pleskarjem, 3 mizarjem, 1 kolar. pomočniku, 1 sedlarju, 1 hišniku, 1 mesarju-klobasičarju, 5 vajencem. — *Zenskam:* 1 črkoslikarici, 1 frizerki, 10 pletilkam za jopice, 1 kmečki dekli, 1 pletilki za nogavice, 6 tkalkam, 1 kuharici.

Pri Javni borzi dela v Celju dobe delo: 14 hlapcev, 60 rudarjev, 1 vrtnar, 1 pečar, 1 električar, 2 kolarja, 1 lesostrugar, 10 mizarjev, 1 gaterist za žago v Srbijo, 1 sodar, 3 tkalni mojstri, 1 tkalni poslovođa, 3 krojači, 1 strokovnjak za krojenje škrobastih ovratnikov, 5 čevljarjev, 2 lakirarja, 1 strojnik za žago v Srbijo, 2 trgovska potnika, 69 delavcev-težakov, 27 vajencev. — *Zenske:* 5 dekel, 4 pletilje, 2 šteparici, 2 perici, 2 hotelski kuharici, 2 natakariči, 2 delavki, 24 kuharic, sobaric in služkinj, 1 bolničarka, 1 vajenka.

Izjava. Podpisani preklicujem in obžalujem, da sem po krivici obdolžil g. Hugo Plazerja, obratnega elektrika v Vevčah, da me je on naznanil v neki zadevi, ker to ni res. Zahvaljujem se mu, da je odstopil od tožbe proti meni. — Orehek Franc, elektrika.

Čez hribe in doline...

Logatec. Dosedaj se je še zelo malo slišalo o razmerah, ki vladajo med tukajšnjimi delodajalci in delavci. Delavstvo, čigar življenska eksistenca zavisi edino le od dela njegovih rok, je dosedaj molče prenašalo vsa bremena in krivice delodajalcev. Le tupatam si slišal tiho kletvico z dodatkom, da tako ne more več dalje. Pri nas je večinoma lesno delavstvo, katero je izpostavljeno vsem vremenskim nepravilnostim. Za težko in vsem mogočim nevarnostim izpostavljeno delo, ki ga opravlja lesni delavec, pa naj bo zaposlen v gozdu, na žagi ali skladišču, prejema tako neznatno plačo, da je bolj podobna miloščini kot pa plači. Pa ne samo to. Naši delodajalci, med katerimi je nekaj izrazitih kapitalistov, prezirajo vse zakonite predpise o varstvu in zaščiti delavcev. Namesto osemurnega dela mora delavstvo delati de-

set, 11 ali pa še celo 12 ur na dan. In to ne da bi prejelo zakoniti povisek za nadurno delo. O preganjanju in šikaniranju delavcev od strani tako zvanih predpostavljenih, pa bi lahko ponovili vseh 14 postaj križevega pota. Saj že običajni izrek pravi, da gospodarjev kužek vedno huje laja, kot pa gospodar sam. Razveseljivo je za nas le dejstvo, da smo začeli vsi skupaj uvidevati, da rešitev iz tega položaja ne bo prišla sama po sebi, ampak da bo treba organizirane akcije proti organiziranemu kapitalizmu. Nedeljski shod logaškega delavstva naj bo prvi operacijski korak za odstranitev težkih razmer, pod katerimi zdihuje in hira številno delavstvo v vsej naši soseski. Vzdravimo se, kajti vsak zamujeni trenutek prinaša novih bremen in novega trpljenja. V delu in solidarnosti je naša rešitev!

Celje. Prejšnji teden se je zgodila zopet velika nesreča v tovarni Westen v Celju. — V sredo 7. novembra je prijel stroj delavca Blatnika za roko in mu je na mah odrezal štiri prste. Blatnik je bil zaposlen pri stroju za izdelavo posode. V petek 9. novembra pa je zopet enak stroj prijel delavca Rojca ter mu odrezal en prst; tudi ta delavec je bil zaposlen pri stroju za izdelavo posode. Tu se vidi kako pomanjkljiva je varnostna naprava pri takih strojih, ki so delavcu lahko celo življensko nevarni. Kar dve žrtvi v enem tednu in to celo očeta veččlanske družine!

Medvode. Približal se je dan, ko bodo volivne kroglice odločale usodo naše občine za triletno dobo. Imeli bomo štiri škrinjice; druga je SLS in ta je tudi naša delavska. Kaj hoče doseči naše delavstvo, ko stopa na volivno pozorišče? Pred vsem hočemo, da zgine za vedno iz naše občinske uprave dosedanji reakcionarni in starokopitni režim, ki nima prav nobenega smisla za kulturne in socialne potrebe naše občine. Tu so ljudje, ki za današnjo dobo najmanj 50 let zaostajajo. Težko je dobiti občino, ki je tolika kot naša in bi z ozirom na pretežno večino delavskega sloja, ne imela prav nobene kulturne in socialne ustanove, kot je nima naša. Težko je najti občino, ki bi se tako ugodne pri-

like ustanoviti občinsko hiralnico, kot se je nudila pri nas, tako branila, kot se je ta naš župan s svojimi pristaši branil. Težko je najti župana, ki bi bil zlasti z delavstvom tako oduren, kot je naš, tako da se mnogi občani sploh ne upajo po opravkih k njemu. Naša občina, v kateri prevladuje delavstvo, ne pozna delavske občinske politike.

Toda stari časi morajo miniti in naše delavstvo ne bo tako nespametno, da bi volilo župana, ki bi mu obračal hrbet, ko pride po nujnih opravkih k njemu, in mora čakati; kdaj si župan milostno izvoli, da nad njim osorno zareži. Mi hočemo, da se to za vselej pri nas neha. Mi hočemo, da imamo župana moža, ki bo imel za človeka srce. Da se to uresniči, nam je porok naša lista in nje kandidatje. Zato bo vsak delavec vrgel svojo kroglico v skrinjico Slovenske ljudske stranke, ki ima drugo skrinjico.

Vič. (Pospeševanje morale.) Na Viču imamo kino »Slavija«. Vodstvo tega kina, ki menda ne more pridobiti publike, je pred kratkim razdeljevalo posetnikom razglednice pornografske vsebine. Nikakor ne bomo pustili, da se naši mladini vsiljujejo razglednice, ki so nemoralne. Upamo, da je bilo to prvič in zadnjič! — Pisarna Jugoslovanske strokovne zveze uraduje vsak torek in petek od 7 do 9 zvečer in ob nedeljah od 10 do 12 popoldne. Delavci in nameščenci, poslužujte se te Vaše pisarne kadar rabite kak nasvet ali pojasnilo! — V kratkem se bo vršil ustanovni občni zbor naše skupščine. Čas objavimo v prihodnji številki.

Kako se ženijo. »Da, prijatelj, bil sem ravno na tem, da bi poročil staro grofco, ko sem zvedel, da vsako leto izda okoli stotisoč dinarjev samo za šiviljo.« — »No, in kaj si potem naredil?« — »I kaj neki, šiviljo sem poročil.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354.50 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799.04 Din, za 1 dolar 56.84 Din, za 100 francoskih frankov 221.42 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297.15 Din.

VABILO na redni občni zbor

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani r. z. z. o. z.

ki se bo vršil v soboto 1. decembra 1928 ob 10. uri v Ljubljani, v poslovodstvu, Kongresni trg 2, po sledečem dnevnem redu:

1. Por. čilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Branje revizijskega por. čila Zadr. zveze v Ljubljani. 4. Odobritev letnega zaključka za poslovno dobo 1927/28. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Po § 63 pravil se udeležijo člani obč. zbora po pooblaščenih, ki so bili izvoljeni na kraj. skupščinah.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Starega Madiotja želja je bila, da bi bila hodila še nadaljnja štiri leta v šolo k sestram, »gospem Modrosti«, na griču Miséri. Deček pa je hodil v mestno šolo okraja. Stari vojak je sledil dobremu nagibu, ko je pravil Henrietti: »Vrni se v šolo, mala, in bodi pametna. Imaš še časa za šivanko.« On, ki je bil v drugo šel v vojake in je skoraj tretjino življenja pospaval po vojaških spalnicah, poslušal vojaške pogovore in v duhu doživljal lahkotne, nesramne ali samo abotne zgodbe, ki so duševna hrana obiskovalcev vojaških beznic, on je vedel, da je bolje, ako tako dojemljivega otroka, kakršnen je bila Henrieta, ne požene prezgodaj v pokvarjenost delavnic. Njemu se je imela Henrietta zahvaliti, da je v priličnem zatišju preživela tisto dobo od desetih do štirinajstih let, ko se razum razbohoti in se polasača izgrajenega značaja. Prav nedvna je bila ostala in se je baš zato rada smejala, dasi je v dnu bila resna. Razvila je svojega duha kolikor je mogoče dekletu njenih razmer in okolja. »Mala rada bere,« je pravila sestra prednica Madiotju, ki je hodil povpraševati. »Rada se uči.« In ponižne sestre so jo bile naučile vsega, kar so znale: aritmetike, zemljepisja, zgodovine, mnogo šivanja, krpanja in celo vezanja.

Kakor je rastla, pa se je skrivnostna sila razvijala v njej in bilo je dekleštvo, ono, ki je druga duša, katere vpliv prodre povsod, v nasmeh, v pogled, v besede, v kretnjo roke, ki jo ponudi. Dekleštvo, ki je sladko in katerega te je strah, ono, ki ne pozna zla in ki vendar zanke zasluži. Dekleštvo, ki še od ene same misli umre, ki mu je vse razkošje sveta nasprotno in ki gre preko

vsega, ker ima znamenje božje na čelu. Da, v Henrietti je bil ta čar dekleštva, ki ga male iz šole nimajo vse. Zato so jo dečki imenovali »gospodično«, čeprav je bila revna kakor druge. In njen stric Madiot je začutil vznemirjenje, kakršnega ni bil občutil nikdar, kadar ga je pogledala s svojimi svetlimi očmi in rekla: »Znala sem v šoli.« Pa je pomislil: »Dobro jo moram čuvati.«

Videti je bil divji, kadar se je sprehajal z njo pa je videl moškega iz pristanišča, mornarja, kogarkoli, ki je šel mimo in mu je ugajala pa je to tudi pokazal. Podvizal se je na večer, kadar je šel iz Lemarijeve tovarne, da je otroka našel čim prej in nikdar ga niso pripravili prijatelji do tega, da bi bil ponočeval z njimi. Včasih ji je napravil majhno pridigo, kakršno pač zna napraviti star vojak, kratko in zagonetno: »Ti si moja čast,« je pravil. »In čast, vidiš, Henrietta, je kakor salva: taka mora biti, da ji oporeči ne moreš, pa prav nič ne.« A to je bila mala reč. Kar pa je storil najboljšega za varstvo male Henriette, je bilo, da jo je ljubil.

V tem je bil zares neoporečen. Zaradi nje je postal skorajda trezen. Štedil je. Prelomil je s stariimi tovarišijami, ki bi jih bil radi sebe sicer obdržal, a ki so mogle žaliti malo. Pregrešil se je celo tako, da se je naučil še kuhe. Mar to ni bilo skorajda potrebno? Henrietta je bila pravkar stopila v uk. Za svojo starost je bila nekam visoke rasti in je bila zvečer tako izmučena, ko se je komaj ob osmih vračala iz delavnice. On je bil prost od poldnevov dalje. Pa si je mislil: »Najsi se še zamudim, če pospremim kakega tovariša, kadar grem iz tovarne, sem vendar, če se podvizam, tri četrti ure pred malo doma. Kaj, če bi ji skuhal večerjo? Mar ne bi bilo lepše tako, kot da večerjava vsak zase v mlekarji? Pri njenih letih je dobro, če jo kdo posebka.« Posebkoval jo je. Učil se je pri materi Logeretjevi, sosedu iz prvega nadstropja,

ki je bila nekoč kuharica v graščini. Prav tako so mu služili spomini iz vojaških let. Tako je Henrietta vsak večer, ko je odprla vrata v stričevu stanovanju, našla mizo zase pogrnjeno in dvoje lončenih skled na štedilniku, poleg pa dobričino, ki je sedel na stolu in ji dejal vsak večer enako:

»Kako pozno prihajaš, deček.«

Kakor je skrbel za Henrietto, ki ga je zato vzljubila, tako je skrbel spočetka za Antoina. Trudil se je, da bi vzdržal ravnotežje med bratom in sestro. Ali Antoine je imel tako čudno naravo, ki se je le prav nerada koga oklenila in je bila tako nestalna! Bil je vidno razumen in spreten, a tudi ponosen. Odpustil ni nobenega ukora in nobene graje. V prvih letih je sprejemal avtoriteto strica Madiotja, v poznejših letih pa, ko otrok ponavadi razumeva zmisel svoje odvisnosti, je bila njegova podložnost stricu zgolj zunanja. Ni uspelo stricu, da bi si pridobil zaupanje vase zaprtega dečka, ki je poznal vsakogar in vse v okraju. Fant je težil za tem, da se izmakne vsakršni odvisnosti.

Tudi on je začel zgodaj delati v Lemarijevi tovarni. Potem pa je s petnajstimi leti nenadoma zapustil fabriko, zapustil hišo v ulici Ermitage, najel podstrešno sobico v mestu in šel k mehaniku v uk. Odtlej so bile vezi med njim, Henrietto Madiotjevo in starim Madiotjem skoraj pretrgane. Ni prenehalo le družinsko življenje. Antoine celo nikdar ni prestopil praga v stanovanje, kjer sta stanovala sestra in stric. Srečaval ju je na ulici, govoril za trenutek z njima, se izgovarjal z opravičkom in se izmuznil.

Ta nepojasnjena ločitev, ta prikrito sovražna kretnja, ki se je zgodila tako nenadoma in je niso mogli zmagati niti Henriettini poskusi za spravo, niti njene prošnje, niti njeni mehki očitki, je bila njena velika bolešt. K sreči ni vedela za vzrok. Zakaj vzrok je bila ona sama.